

στον της ἀληθείας και ἐρρήθησαν μόνον ἔνεκα ιδιωτισμοῦ τοῦ ὕφους, ἵνα διὰ τούτων δειχθῶσιν οἱ λέγοντες ταῦτα νεωτεριστὰι και ἀνορθωταῖ τῶν της ἐκπαιδεύσεως, ἀδιαφοροῦντες ἂν τὰ λεγόμενα ταῦτα εἶνε ὄλως ἀντιφατικὰ πρὸς τὰ ἐν τοῖς παιδαγωγικοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν περιεχόμενα, ἂν ταῦτα ἀντίκεινται τῇ παιδαγωγικῇ ἐπιστῆμῃ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΣΤΡΟΥΜΠΟΣ

Μεταξὺ τῶν ἐπιφανεστέρων ἀνδρῶν και ἐπιστημοτέρων ἐπιστημόνων της νεωτέρας Ἑλλάδος σπουδαιοτάτην κατέσχε θέσιν ὁ ἐπὶ πεντηκονταετίαν ὀλόκληρον μεταδώσας τὰ της ἐπιστήμης φῶτα ἀπὸ της ἔδρας τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὡς καθηγητῆς τῶν Φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὁ ἀειμνηστος και πολυσέβαστος Δημήτριος Σ. Στροῦμπος. Ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας τῷ 1838 εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν τὸ πᾶν ἦτο εἰσέτι ἀμόρφωτον, ἀπαράσκευον εἰς χαῶδη κατάστασιν, τὸ πᾶν ἐπρόκειτο νὰ συστηματοποιηθῆ και διαπλασθῆ, ἀνεπτυξε τσαύτην δύναμιν ἐνεργείας και ἀκαταπονήτου φιλοπονίας, ὥστε δι' ἡλεκτρικῆς οὕτως εἰπεῖν ταχύτητος ἀπέσπασε τὴν ἀγάπην και τὴν εὐνοίαν, τὸν θαυμασμὸν και τὴν δικαίαν ἐκτίμησιν τῶν τότε ἰθυόντων, τῶν λογίων, και τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου της ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐσπούδασε τὰς θετικὰς ἐπιστήμας και ἰδίᾳ τὴν φυσικὴν. Ἡ εἰδικότης αὐτῆ ἦν σπανία τότε. Διδάσκαλοι πολλοί, ἐπιστήμονες ὀλιγώτεροι, ἀλλ' ἄνθρωποι ἐντελῶς εἰδικοί σπανιώτατοι, διὸ ἀπετέλει προσωπικότητα, διακρινομένην ὄλως τῶν συγχρόνων του, και τοῖ ἐν πολλοῖς συνταυτιζομένην, προσωπικότητα, ἣτις τὸν ἔθετεν ὑπεράνω τῶν περίξ του και τὸν καθίστα ἀλησμόνητον εἰς πάντα, ὅστις, ἔστω και ἄπαξ, ἠτύχει νὰ τὸν γνωρίσῃ, και τὸν ἀκροασθῆ, νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτοῦ.

Ἡ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλία τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός ὑπῆρξεν ἀληθῆς ἐποποιία, πάντες οἱ ἀνελθόντες τὸν οὐδὸν τοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου τούτου ὑπῆρξαν μαθηταῖ του.

Ὡς ἐπιστήμων, ὁ Στροῦμπος ὑπῆρξεν ἐντελῶς πρώτης τάξεως.

Ἡκιστα ὁμοιάζων πρὸς τοὺς πλείστους τῶν παρ' ἡμῖν λογίων, δὲν ἠρκέσθη εἰς τὴν ἀπὸ καθέδρας διδασκαλίαν, ἀλλὰ και πλεῖστα συγγράμματα ἐξέδωκεν, ὡς, εἰς παλαιότερους μὲν χρόνους μέρη της Φυσικῆς και Μηχανικῆς ἐν λιθογραφίᾳ, περὶ ἀνατροφῆς και παιδείας, εἶτα τὰ «ἐπιστημονικὰ παράδοξα», ἀλλὰ και γνωστότατον τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα κατέστησεν ἐν Εὐρώπῃ διὰ της λαμπρᾶς συνεργείας του ἐν τοῖς Γαλλικοῖς περιοδικοῖς, Κόσμῳ και οἱ Κόσμοι.

Τὸ λαμπρότατον ὅμως μέρος τοῦ ἐπιστημονικοῦ σταδίου

τοῦ Στροῦμπου ὑπῆρξαν αἱ νέαι πειραματικαὶ ἀποδείξεις και αἱ ἀπλούστεραι μέθοδοι, ἃς εἶχεν ἀνακαλύψει. Αἱ σπουδαιόταται αὐτῶν, αἵτινες και ἄπασαι ἐγένοντο δεκταί, εἶνε ἡ περὶ της Ἀρχῆς τοῦ Ἀρχιμήδους, διὰ τὰ ἀέρια, ἡ ἀνασκευὴ τῶν ἀλλοδαπῶν ἐπιστημόνων, τῶν ὑποστηριζάντων, ὅτι οἱ ἀρχατοὶ ἠγνόουν τὸ βάρος τοῦ ἀέρος, ἐνφ' ἧ Ἀριστοτέλης ἀναφέρει ρητῶς τοῦτο. Εἶτα εἰς τὰ περὶ ζυγοῦ, τὰ περὶ μοχλοῦ τρίτου εἴδους, εἰς τὴν μηχανὴν τοῦ Ἀτβούδ, εἰς τὴν ἐντελεστέραν ἐξήγησιν τοῦ ὑδροστατικοῦ παραδόξου, περὶ φλογός, περὶ ἀμοιβαίας ἐπιδράσεως τῶν μαγνητικῶν βελονῶν, περὶ τοῦ ἡλεκτροφόρου, τὴν θεωρίαν περὶ της ἡλεκτρικῆς μηχανῆς τοῦ Χάλτζ, περὶ χαλαζῆς, περὶ διπλῆς τοῦ φωτός διαθλάσεως, περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων τῶν ἐν χρήσει παρὰ εὐρωπαϊοῖς κτλ. κτλ. κτλ.

Ὁ Δημήτριος Σ. Στροῦμπος Ἡπειρώτης, ὕφ' ὄλων τῶν θαυμασιῶν ἀρετῶν της πατρίδος του, τὸ ταμειυτικὸν πνεῦμα, τὸ ἀκούραστον, τὸ ἐπιχειρηματικόν, ἐγεννήθη τῷ 1806 ἐν τῇ κώμῃ τοῦ Ζαγορίου της Ἡπείρου Κακουλίῳ ἐκ γονέων τὰ πρῶτα φερόντων ἐπὶ ἐμπορίᾳ και πλούτῳ. Ὑπὸ διδάσκαλον τὸν Ἀναστάσιον Σακελλαρίου, τὸν ἐπικληθέντα διδάσκαλον της δούλης Ἑλλάδος, ἐδιδάχθη τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ ἰδιαίτερᾳ αὐτοῦ πατρίδι και ἐν Ἰωαννίνοις, εἶτα δὲ μετέβη εἰς Κέρκυραν πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν του εἰς τὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν. Περαιτώσας ταύτας και ὄργων εἰς εὐρυτέραν μάθησιν μετέβη εἰς Γενεύην της Ἑλβετίας και κατετάχθη εἰς τὴν αὐτόθι Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν πρὸς ἀρμοδιωτέραν μελέτην τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Μετέπειτα ἀπελθὼν εἰς Παρισίους ἐφοίτησεν ἐν τῇ ἀνώτερᾳ σχολῇ τῶν μηχανικῶν και ἐν τῇ πολυτεχνικῇ ἀνεδείχθη ἀξίος πτυχίου, ἐν ᾧ χαρακτηρίζεται ὡς εἰς τῶν ἀρίστων μαθητῶν. Κατελθὼν εἰς Ἀθήνας ὡς ἐφθῆμεν εἰπόντες, διωρίσθη τῷ 1838 καθηγητῆς της Φυσικῆς εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἐνθα ἐξηκολούθησε διδάσκων ἐπὶ ὀλόκληρον εικοσιτετραετίαν.

Ἐντεῦθεν ἀμέσως ὁ Δ. Στροῦμπος ἐγένετο ὑφηγητῆς ἐν τῷ Ἑθν. Πανεπιστημίῳ, μετ' ὀλίγον ἔκτακτος καθηγητῆς και εἶτα τακτικὸς τοῦ μαθήματος της Φυσικῆς, ἐπὶ πεντηκονταετίαν δὲ διδάξας ἐν τῷ ἀνωτάτῳ καθιδρύματι, ἀπέβη ἀληθῆς ὑπόδειγμα λαμπρᾶς διδασκαλίας, μύστου της ἐπιστήμης ἀφιερωμένου, εἰς τὸ καθῆκον αὐτοῦ. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις τὴν 24 Ἰανουαρίου 1890, ὁ δὲ θάνατος αὐτοῦ κατέλιπε μέγα κενόν, και τὸ ἐπιφανὲς ὄνομά του θὰ περιβάλλῃ πάντοτε ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδασθέντων.

ΜΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΠΑΡΕΙΣ

Ζῶν ἐρείπιον, φέρων τὰ βάρη της ζωῆς του, ἦν κατέστησεν προβληματικὴν αἱ πικρᾶι και λύπαι, ἐλπὶς ἀνευ ἐλπίδος, μορφὴ κεραμόχρους, ἦν ἔψησαν αἱ καυστικαὶ τοῦ

ἡλίου ἀκτίνες, σῶμα κατεσκληκῶς ὑποστὰν ὄλας τὰς μεταβολὰς τῆς φύσεως, ἀνάμνησις τῆς ζωῆς τοῦ ἐλευθέρου κατοίκου τῶν χαρδρῶν, τῶν δασῶν καὶ τῶν βουνῶν. τοιαύτη ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς, ἡ σύρουσα ἤδη ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν τὰ ράκη τῆς ἡλικίας τῆς.

Κατῆλθε καὶ πάλιν ἐκ τοῦ κατοικητηρίου τῆς, ἐκ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐγεννήθη καὶ ἔζησεν, ἐκεῖθεν, ἐνθα πνέει ὁ καθάρωτερος ἀήρ, ὁ ἀναζωογονῶν τὴν φύσιν, ἐκεῖθεν ὅπου ἀπολαύει τις τῆς ἐλευθερίας τοῦ ζῆν καὶ αἰσθάνεται τὸ μεγαλεῖον τοῦ σύμπαντος ἐκ τῶν ὁρέων, ἵνα ἐγκλεισθῆ εἰς τὴν πόλιν. Διὰ τοιαύτας ὑπάρξεις, αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ζωῇ των σκέπασμα ἔχουν τὸν οὐρανόν, κλίνην τὴν γῆν, καὶ σύντροφον τὴν ἐρημίαν, ἡ ζωὴ τῶν πόλεων, ὅπου ἡ τύρβη καὶ ὁ θόρυβος εἶνε δεσποτικόν. Ὅταν ὁμως καὶ αὐταί, ὡς τόσαι ἄλλαι, ἠττηθῶσιν ἐν τῇ πάλῃ ταύτῃ τῆς ζωῆς, ὅταν ζωγραφηθῆ ἐπὶ τοῦ προσώπου των ἡ θλίψις καὶ αἱ ρυτίδες αὐτοῦ μαρτυροῦσι τὴν παρέλευσιν τῶν χρόνων των, τότε αἱ ἀνθρώπινα ὑπάρξεις αὐταὶ δὲν εὐρίσκουν τὸ ἀρμόζον αὐτοῖς κατοικητήριον. Πανταχόθεν νομίζουν ὅτι ἐκδιώκονται. Δὲν τοὺς χωρεῖ ὁ τόπος, ὅσον εὐρύς καὶ ἄν εἶνε καὶ μόνον θὰ ἡσυχάσουν ἐν τῷ στενῷ χώρῳ τοῦ τάφου.

Μίαν τῶν ἀνθρωπίνων τούτων ὑπάρξεων, φέρουσαν τὸ χωρικὸν ἔνδυμα, τὴν κάπαν, τὰ τσαρούχια, τὴν βλαχόκαλτσαν καὶ σύντροφόν τῆς παρήγορον τῆς θλίψεως, ἦτις τῆκει τὴν καρδίαν τῆς, τὸν αὐλόν, συναντῶσι τὰς ἡμέρας αὐτὰς εἰς τὰς γωνίας τῶν κεντρικωτέρων ὁδῶν τῆς πόλεως, οἱ Ἀθηναῖοι. Τὸν γνωρίζουν οἱ πλεῖστοι τὸν γέροντα αὐτὸν καὶ ἐκ τοῦ παρελθόντος ἔτους. Εἶνε δυστυχῆς, ἀξίος οἴκτου! Ὁ αὐλός, ὁ πιστός του σύντροφος, ἐκφράζει τὴν μεγάλην λύπην, τῆς καρδίας του. Ὑπέπεσε ὁ ἀτυχῆς γέρον Κώστας εἰς τὸ ἔγκλημα τῆς υἰοκτονίας. Ἐξ ἀμελείας ἐφόνευσεν τὸν μονάκριβον υἱόν του, τὴν ἐλπίδα του, τὸ καύχημά του, τὸ καμάρι του, τὴν ζωὴν του, τὸ στήριγμα τῶν γηρατειῶν του. Ἐκτοτε ἀνεθεμάτισε τὸ βουνόν, τὴν χαρδρῶν, τὸν ἐλεύθερον βίον του μακρὰν τῶν πόλεων ἐν τῇ ἐρημίᾳ, ἔρριψε πέτραν πίσω του καὶ πῆρε τὸν αὐλόν του καὶ κατῆλθεν ὅπου ἡ τύρβη καὶ κίνησις διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν θλίψιν του. Ὁφθαλμοὺς ἔχει καὶ σκοτεινὸς ἤδη τοῦ φαίνεται ὁ κόσμος, φωνὴν ἔχει καὶ δὲν μιλάει, πόδας καὶ δὲν κινεῖται, ζωὴν καὶ δὲν ζῆ. Συμμαζευμένος παρὰ τινι γωνίᾳ τῆς ὁδοῦ Σταδίου καὶ ὅταν εἶνε καλὴ ἡμέρα ἐν τῷ Ζαππεῖῳ παίξει τὸν αὐλόν του τόσον λυπητερά, ποῦ ραγίζεται ἡ καρδιὰ τοῦ διαβάτου. Καὶ ὅσοι ἐκ τῶν διερχομένων ἔχουν καρδιὰ δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀνθέξουν εἰς τὸν ἐκφραζόμενον πόνον διὰ τοῦ αὐλοῦ του καὶ νὰ μὴ σταματήσουν τὸ βῆμα των πρὸ τοῦ ἀτυχοῦς γέροντος. Δὲν σὰς ζητάει ἐλεημοσύνην χρηματικὴν, ἐλεημοσύνην παρηγορίας σὰς ζητάει. Τὰ πάντα δι' αὐτὸν μάταια καὶ παρηγοριὰ του ἐν βλέμμα σὰς οἴκτου. Πόσοι ἐν τῷ πόνῳ τῆς καρδίας

των οἱ ἴδιοι—διότι δὲν εἶνε ἀνθρωπος, ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἔχει αἰσθανθῆ πόνον—δὲν εὐρίσκουσι μικρὰν ἀνακούφισιν τῆς κατατρυχούσης αὐτοῦ θλίψεως, ὀρῶντες δυστυχεστέρων αὐτῶν ὑπαρξιν; Πόσοι δὲν τῷ συνεπόνεσαν! Κλαίει ὁ αὐλός του, δὲν ψάλλει, ἀναστενάζει μᾶλλον καὶ φαίνεται ὅτι συμπονεῖ καὶ αὐτός!

Ὁ γέρον αὐλητῆς, διότι οὕτω πλέον εἶναι γνωστός εἰς τὴν πόλιν μας, ἔχει καὶ στιγμὰς, καθ' ἃς βαρύνεται τὸν αὐλόν ἢ τὸν βαρύνεται αὐτὸς μᾶλλον καὶ τὸν ἀφίνει. Ὁ γέρον καὶ κατὰ τὰς στιγμὰς ταύτας ἐπιδιώκει παρηγορίαν εἰς τὰ ἄσματα. Ψάλλει μὲ τὴν γλυκεῖαν γεροντικὴν φωνὴν του, τόσον λυπητερά, ὥστε αἰσθάνεται τις τὴν ἐκφρασιν τοῦ πόνου τοῦ ἄσματος. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐσπέραντινα εὐδείας ἡμέρας τὸν ἀπῆντησα παρὰ τὸ Ζάππειον. Ἐκάθητο εἶχεν ἐναποθέσει παρ' αὐτῷ τὸν αὐλόν καὶ ἐτραγῶδει μὲ κλαυθμηρίζουσαν φωνήν. Ἦτο λυκόφως καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ διακρίνει, διότι ἐπλησίασα ἐντέχνως καὶ ἤκροάσθην. Οἱ στίχοι τοῦ ἄσματος του περιπαθεῖς ἦσαν:

Νὰ ἤξευρα τὸ τέλος μου, τὸ πῶς θὰ καταστήσω
δὲν θ' ἄνοιγα τὸ στόμα μου ἀνθρώπου νὰ μιλήσω.

Καὶ ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ, ἄλλο ἐκφράζον μεγαλεῖτερον πόνον.

Ἐχω φωτιὰ μὲς τὴν καρδιὰ κ' ἡ φλόγα τῆς μὲ καίει
ἵε ποῖον νὰ κάτσω νὰ τὸ πῶ ποῦ ἡ τύχη μου μοῦ φταίει

Ἐσταματήσεν εἶτα ἐπ' ὀλίγον τὸ ἄσμα του. Ἀναστενάξεν ἐκ βάρους ψυχῆς καὶ μὲ ρουμελιώτικην ἀκριβῶς προφορὰν, εἰς τὸν γνωστὸν ἐκεῖνον ἦχον, κατὰ τὸν ὅποιον ψάλλονται τὰ πλειότερα ἄσματα, τὰ ὁποῖα ἀπεθανάτησεν ἡ ζωὴ τοῦ κλέφτου, ἔψαλλε τὸ ἐξῆς ἄσμα:

Διάβανε, μάτια μ' διάβανε κ' ἡ στράτα εἶναι δερβένι
ρίξε τὰ μάτια χαμηλά, κανένας δὲν σοῦ κρένει.

Ὁ κλαυθμηρὸς ἦχος, μὲ τὸν ὅποιον ἔψαλλε τὸ τελευταῖον ἄσμα του μὲ συνεκίνησεν ὑπερμέτρως, ἀλλ' ἀτυχῶς ἠννοήθη παρ' αὐτοῦ καὶ τότε οὗτος ἔπαυσε τὸ ἄσμα του καὶ ἤρχισε πάλιν τὴν φλογέραν του.

Τοιαύτη ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς, ἦν ἐγνώρισαν πλέον αἱ Ἀθηναῖοι. Πόσοι ἀρὰ γε τοιαῦται ὑπάρξεις δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν τὸν πρόσκαιρον τόπον δυστυχεῖς, ὡς ἡ τοῦ γέροντος αὐλητοῦ. Καὶ πόσοι ἐξ αὐτῶν δὲν καταρῶνται τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καθ' ἣν εἶδον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας! Αὐτὸς εἶνε ὁ κόσμος!

Ἰανουάριος 1891.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

ΤΑ ΟΛΕΘΡΙΑ ΙΑ

Ἡ μικρὰ Μαρία Οὐτίτι ἦτο πενταετὴς μόλις, χαριεστάτη κορασίς, ἥς ἡ ἔξυπνος φυσιογνωμία ἐξεδήλου πονηρὰν περιέργειαν καὶ πρόωρον εὐφυῖαν. Ἡ μήτηρ τῆς, πριγκήπισσα Ἄμα.